CONFEDERACIÓ ASSOCIACIONS VEÏNALS I CONSUMIDORS COMUNITAT VALENCIANA CAVE-COVA

24 d'octubre del 2020

ESBORRANY D'AVANTPROJECTE DE LLEI DE RECONEIXEMENT I PARTICIPACIÓ VEÏNAL
PROPOSTA ALS GRUPS PARLAMENTARIS

PREÀMBUL

L'article 22 de la Constitució Espanyola reconeix el dret d'associació, havent d'inscriure's en un registre únicament als efectes de publicitat.

La regulació de les associacions és competència que comparteixen l'Estat i les comunitats autònomes en els termes definits per la jurisprudència del Tribunal Constitucional. A l'Estat li correspon la configuració substantiva del dret d'associació, consagrat en l'article 22 de la Constitució com a dret fonamental, i la garantia de la igualtat dels drets i els deures dels espanyols en el seu exercici. Els Estatuts d'Autonomia assumeixen la competència en la legislació sobre fundacions i associacions de caràcter docent, cultural, artístic, benèfic, assistencial, esportiu i similars o, en general, sobre tot tipus d'associacions, quan desenvolupen essencialment les seues funcions en el territori de cada Comunitat.

En virtut d'aquesta distribució de competències, l'Estat i algunes Comunitats Autònomes han legislat sobre el dret d'associació; així, l'Estat va aprovar mitjançant la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, el dret d'associació. En la seua exposició de motius assenyala que la Constitució conté normes relatives a les associacions de rellevància constitucional:

a) Partits polítics en l'art. 6.
b) Sindicats i Associacions Empresarials en els articles 7 i 28.
c) Confessions Religioses en l'article 16.
d) Associacions de Consumidors i Usuaris en l'article 51.
e) Organitzacions professionals en l'article 52.

Amb la Llei orgànica 1/2002, l'Estat desenvolupa el dret d'associació regulat en l'article 22, establint que el règim general del dret d'associació serà compatible amb les modalitats específiques regulades en lleis especials i en les normes que desenvolupen per als partits polítics, sindicats, associacions empresarials, confessions religioses, associacions esportives i associacions professionals de jutges, magistrats i fiscals.

Per tant, la Llei orgànica 1/2002 estableix un règim mínim i comú que és, a més, el règim al qual s'ajustaran les associacions no contemplades en la legislació especial. Hem d'entendre, per tant, que a les Associacions Veïnals, en tant que no estan regulades per una legislació especial ni tenen rang constitucional, els són aplicable les normes de la Llei orgànica 1/2002 i les normes que puguen aprovar les respectives Comunitats Autònomes.

La Llei d'Associacions Estatal no fa, per tant, cap referència específica a les Associacions Veïnals, mentre que si ho fan algunes de les normes autonòmiques de manera directa o indirecta. No deixa d'haver-hi tampoc una certa contradicció en l'ús de la terminologia associativa.

Finalment, la llei estatal i, amb diferents versions, també les autonòmiques estableixen que podran ser declarades d'utilitat pública aquelles associacions en les quals concórreguen els següents requisits:

Que els seus fins estatutaris tendisquen a promoure l'interés general i siguen de carácter cívic, educatiu, científic, cultural, esportiu, sanitari, de promoció dels valors constitucionals, de promoció dels drets humans, de víctimes del terrorisme, d'assistència social, de cooperació per al desenvolupament, de promoció de la dona, d'igualtat, de promoció i protecció de la família, de protecció de la infància, de foment de la igualtat d'oportunitats i de la tolerància, de defensa del medi ambient, de foment de l'economia social o de la investigació, de promoció del voluntariat social, de defensa de consumidors i usuaris, de promoció i atenció a les persones en risc d'exclusió per raons físiques, socials, econòmiques o culturals, i qualssevol altres de similar naturalesa.

Justament, les associacions veïnals recullen, en general, aquests preceptes en els seus estatuts, atés que en la seua definició són “entitats de participació ciutadana que defensen els interessos generals de la població amb caràcter transversal, fomentant una millora de la qualitat de vida de les persones en el territori en el qual desenvolupen la seua activitat”, i, sent així, sembla raonable que es promulgue una Llei que reconega el paper jugat per les associacions veïnals en la construcció democràtica des de la seua creació, a la fi dels seixanta, i que valore justament el potencial participatiu que hui, pel seu caràcter transversal, independent i plural, pot desenvolupar com a teixit social vertebrador de la Comunitat Valenciana.

Amb la finalitat d'aclarir l'espai de les associacions veïnals, podríem classificar-les per la seua finalitat com d'atenció de fins generals, sent que la seua activitat transcendeix els associats i afavoreix també a terceres persones, en contrast amb aquelles formulades per a la defensa de fins particulars.

Una altra classificació complementària seria pel seu àmbit d'actuació, en aquest cas la definiríem com a territorial, atés que en la seua raó de ser sempre està lligada a un

territori, històricament a un barri, poble o ciutat, i, pel seu desenvolupament, a comarques, províncies o Comunitats Autònomes.

A més, hauríem d'assenyalar la sorprenent durabilitat del moviment veïnal i la seua adaptació als canvis permanents que es produeixen en la nostra societat: l'any 2018 es van complir 50 anys de la seua existència.

Precisant la definició del que són i com actuen les Associacions Veïnals, diríem que són agrupacions de persones que conviuen en un mateix àmbit territorial, ja siga de barri, poble, ciutat, Comunitat Autònoma i, fins i tot, Estat, els quals s'organitzen legal i legítimament en associacions, federacions o confederacions amb la finalitat d'ocupar-se dels seus interessos i problemes comuns.

Així mateix, les Associacions Veïnals creen mecanismes per a dirigir-se a les diferents instàncies del govern local, comarcal, provincial, autonòmic o estatal, formulant els seus plantejaments i cooperant amb aquests organismes en pro del millorament dels serveis i altres assumptes comunitaris.

D'altra banda, les Associacions Veïnals són plataformes comunitàries, les quals han de fomentar l'organització i promoure la participació de la comunitat en tots els assumptes que l'envolten. Les Associacions Veïnals no solament treballen per a resoldre problemes sinó que a més impulsen la cultura, l'educació i altres accions que permeten el desenvolupament integral de la comunitat en la qual es desenvolupen.

En aquest sentit, les Organitzacions Veïnals (associació, federació i confederació) permeten la preservació i el millorament de la qualitat de vida de la ciutadania que viu en el seu territori, destacant els següents aspectes:

- Foment de la solidaritat entre la ciutadania.
- Foment de la igualtat de gèneres.
- Promoció de projectes (habitatge, consum responsable, producció,…) i accions que milloren el territori on es viu.
- Desenvolupament de programes de capacitació i formació al veïnat.
- Promoció d'accions culturals, cíviques i esportives.
- Representació en nom de la comunitat davant organismes locals, autonòmics, o nacionals.
- Foment de l'esperit crític i democràtic de la ciutadania.
- Desenvolupament d'altres iniciatives, sempre a favor de la millora de la qualitat de vida de la comunitat a la qual representen.

Ateses les característiques de l'activitat veïnal, aquesta té el seu major exponent, per raons òbvies, en l'àmbit local. Per tant, el reconeixement de la mateixa i de les seues organitzacions ha d'estendre's de manera ineludible i explícita a les corporacions

locals, creant-se els procediments participatius en l'àmbit de la seua autonomia per a fer possible que la via de representació que és en si mateix el citat moviment veïnal i les seues organitzacions tinguen l'opció d'expressar-se, en el context del capítol IV "Informació i participació ciutadana" de la Llei 7/1985 de 2 d'abril Reguladora de les Bases del Règim Local i en els termes que estipula l'apartat 2n de l'article 69 del mateix capítol de la citada Llei.

Títol únic: Dret de representació, consulta i participació i règim jurídic de les associacions, unions, federacions i confederacions veïnals.

CAPÍTOL I
Règim jurídic bàsic de les associacions veïnals

Article 1: Objecte.

La present llei té per objecte la regulació, promoció i foment de les associacions veïnals l'àmbit principal d'actuació de les quals siga la Comunitat Valenciana, de conformitat amb el que s'estableix en l'article 49.1.23a de l'Estatut d´Autonomia.

Article 2. Concepte d'Associació Veïnal.

Són Associacions Veïnals les organitzacions sense ànim de lucre que, constituïdes d'acord amb la legislació reguladora de les associacions, promouen la participació ciutadana i defensen els interessos generals de la població.

Article 3. Fins de les Associacions Veïnals.

1. Són fins fonamentals de les associacions veïnals els següents:
    a) Promoure la participació ciutadana en la vida pública especialment en tota mena d'òrgans i institucions d'àmbit estatal, autonòmic i municipal.
    b) Defensar els interessos generals de la ciutadania per a millorar la seua qualitat de vida, en particular en els aspectes relacionats amb l'urbanisme, l'educació la sanitat, l'habitatge, la cultura i l'activitat esportiva, la cohesió social i el desenvolupament sostenible, la igualtat de gènere, etc.
    c) Informar i instruir la ciutadania en totes aquelles qüestions que li afecten.
    d) Fomentar la igualtat entre dones i homes.
    e) Sensibilitzar la ciutadania per a col·laborar en programes de solidaritat amb el Tercer Món.

2. Les associacions veïnals podran integrar-se en unions, federacions o confederacions que tinguen idèntics fins i que intervinguen en un àmbit territorial superior.
3. Les associacions veïnals han d'actuar per al compliment dels seus fins amb independència enfront dels poders públics, partits polítics i empreses, sense que l'obtenció de subvencions o altres recursos públics concedits sobre la base de criteris d'objectivitat puguen minvar tal independència.

Article 4.- Capacitat per a constituir i formar part d'una Associació Veïnal.

Podran constituir i formar part d'una associació veïnal les persones físiques que tinguen plena capacitat d'obrar, que residisquen en el mateix àmbit territorial d'actuació que la corresponent associació o que tinguen algun tipus de vinculació (laboral, escolar, familiar, etc.) amb el citat àmbit.

Article 5.- Legitimació de les Associacions Veïnals.

Les associacions constituïdes conforme al que es preveu en aquesta llei són les úniques legitimades per a actuar en nom i representació dels interessos generals veïnals.

Les associacions que no reunisquen els requisits exigits en aquesta llei, només podran representar els interessos dels seus associats o de l'associació, però no els interessos generals veïnals.

Article 6.- Ús exclusiu de la denominació d'associació veïnal.

Es prohibeix utilitzar la denominació d'Associació Veïnal, de Veïns, de Veïnes o qualsevol altra expressió similar que induïsca a error o confusió sobre la seua naturalesa o la seua legitimitat per a la defensa dels interessos generals de la ciutadania a aquelles organitzacions que no reunisquen els requisits exigits en aquesta llei.

Article 7.- Foment de l'Associacionisme Veïnal.

Els poders públics, en l'àmbit de les seues respectives competències, fomentaran la constitució, el desenvolupament i el sosteniment de les associacions veïnals. A aquest efecte adoptaran les següents mesures:

a) Concessió d'ajudes, subvencions públiques, convenis i qualsevol altre reconeixement o benefici que permeta el sosteniment i el funcionament de les associacions veïnals.
b) Concessió pel règim establit en cada cas de l'ús i gaudi, en exclusiva o compartit, d'espais o locals on les associacions veïnals instal·len les seues seus socials o centre d'activitats.

c) Potenciació de la unió d'organitzacions veïnals als diferents àmbits territorials com a mitjà d'enfortir l'associacionisme veïnal i la millor defensa dels interessos generals de la ciutadania.

d) Realització de programes de formació dirigits a les Associacions Veïnals per a la difusió i coneixement de les vies de participació de la ciutadania en els diferents àmbits institucionals de govern, europeu, estatal, autonòmic i local.

e) Formació a les Associacions Veïnals i als seus socis i sòcies en l'ús de les noves tecnologies.

Article 8.- Règim fiscal i comptable.

La Comunitat Valenciana, en l'àmbit de les seues competències, regularà un règim fiscal i comptable específic per a les Associacions Veïnals.

CAPÍTOL II
Independència i transparència de les associacions veïnals

Article 9.- Requisits d'independència.

En compliment del deure d'independència, en particular, les associacions veïnals no podran:

a. Percebre ajudes econòmiques o financeres per part d'empreses o grups d'empreses que subministren béns o serveis a la ciutadania. No tindran la consideració d'ajudes econòmiques les aportacions que es realitzen en les condicions de transparència establides en aquesta norma i normes reglamentàries, que no minven la independència de l'associació i que tinguen el seu origen en els convenis o acords de col·laboració regulats en aquest capítol.

b. Dedicar-se a activitats diferents de la defensa dels interessos dels veïns i veïnes. Cap organització veïnal podrà presentar-se a cap mena de procés electoral públic per a la designació de representants institucionals de la Ciutadania en òrgans legislatius o de gestió d'àmbit nacional, autonòmic o local ni utilitzar la denominació veïnal, veïns, veïnes o semblant.

c. Incomplir les obligacions de transparència previstes en aquesta llei.

d. Actuar l'organització o els seus representants legals amb manifesta temeritat, judicialment apreciada.

e. Incomplir qualsevol altra obligació imposada a les associacions veïnals, legal o reglamentàriament.

Article 10.- Definició del marc de col·laboració amb entitats privades.

1. Estatutàriament o per acord adoptat en assemblea general, les associacions veïnals definiran, amb ple respecte al que s'estableix en aquesta norma, quin és el marc legítim de la seua col·laboració amb entitats privades de qualsevol sector d'activitat, en defensa dels drets de la Ciutadania, així com els supòsits en què podran signar-se convenis o acords de col·laboració amb aquests, el seu abast i manera d'instrumentar-los.

2. Els estatuts o acords d'assemblea general en els quals s'establisca aquest marc de col·laboració amb entitats privades es depositaran en un registre que a aquest efecte tindrà la Direcció General de Participació o qui tinga assumides les seues competències.

Article 11.- Convenis o acords de col·laboració privats.

Els convenis o acords de col·laboració, de duració temporal o indefinida, amb empreses, agrupacions o associacions d'empreses, fundacions o qualsevol organització sense ànim de lucre hauran de complir els següents requisits:

- Tindre com a finalitat exclusiva el desenvolupament de projectes específics d'informació, formació i defensa dels interessos generals de la ciutadania.
- Respectar els principis d'independència i transparència.
- Consistir en la realització d'actuacions, treballs, estudis o publicacions d'interés general per a la ciutadania.
- Ser depositats, així com les seues modificacions, pròrrogues o denúncies, en un registre que a aquest efecte tindrà la Direcció General de Participació o qui tinga assumides les seues competències.

Article 12.- Convenis o acords de col·laboració amb les institucions.

Les organitzacions veïnals podran subscriure convenis o acords de col·laboració amb les administracions públiques en la forma que determine la legislació.

CAPÍTOL III
Registre Autonòmic d'Entitats Veïnals

Article 13.- Registre Autonòmic d'Entitats Veïnals.

Les organitzacions veïnals d'àmbit autonòmic valencià hauran de figurar inscrites de forma diferenciada en el Registre Autonòmic d'Associacions que regula la Llei 14/2.008, de 18 de Novembre, d'Associacions de la Comunitat Valenciana, d'acord amb les normes reglamentàries que regulen aquest Registre.

Article 14. Control dels requisits exigits per a la inscripció.

La Direcció General de Participació -o qui tinga atribuïdes les seues competències- podrà demanar a les organitzacions veïnals que sol·liciten la seua inscripció o a les ja inscrites en ell quanta documentació i informació siga precisa per a verificar el compliment i manteniment dels requisits exigits en aquesta llei.

Article 15. Exclusió del Registre Autonòmic d'Associacions.

La realització per les entitats veïnals inscrites en el Registre Autonòmic d'Associacions d'alguna de les actuacions prohibides en aquesta llei donarà lloc a la seua exclusió d'aquest registre, prèvia tramitació del procediment administratiu previst reglamentàriament.

La resolució d'exclusió del Registre Autonòmic determinarà la pèrdua de la condició d'associació veïnal, en tot cas, i per un període no inferior a cinc anys des de la data de l'exclusió, sense perjudici del manteniment de la seua personalitat jurídica conforme a la legislació general d'associacions.

CAPÍTOL IV
Representació i consulta

Article 16. Drets de les entitats veïnals d'àmbit autonòmic.

Les entitats veïnals legalment constituïdes i inscrites en el Registre Autonòmic d'Associacions tindran dret, en els termes que legal o reglamentàriament es determinen, a:

- Ser declarades d'utilitat pública.
- Percebre ajudes i subvencions públiques de conformitat amb l'article 7 d'aquesta llei.
- Representar, com a associació veïnal, unió, federació o confederació, als seus associats i exercir les corresponents accions en defensa d'aquests, de l'entitat o dels interessos generals de la ciutadania.
- Gaudir del dret d'assistència jurídica gratuïta en la forma prevista en la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'Assistència Jurídica Gratuïta.
- Integrar-se, en els termes que reglamentàriament es determine, en el Consell de Participació Ciutadana i en tots aquells Consells Consultius que la Generalitat Valenciana haja creat o cree en el futur.
- Ser consultades en els casos que es redacten reglaments que afecten el desenvolupament d'aquesta norma.
- Ser consultades en els processos participatius que s'establisquen per a la redacció de legislació que afecte la qualitat de vida de la ciutadania. S'entendrà

acomplit aquest tràmit quan les entitats citades es troben representades en els òrgans col·legiats que participen en l'elaboració de la disposició.

- Que es facilite la participació dels representants de les entitats veïnals en quants consells i àrees participatives es creen, buscant fórmules que així ho garantisquen: horaris adequats, finançament de desplaçaments, concessió de permisos de treball, fins i tot l'establiment per part de la Generalitat Valenciana del "crèdit veïnal" similar al "crèdit sindical" amb la finalitat de garantir la presència de representants veïnals a les reunions convocades en horari laboral, extensible a persones empleades públiques que, pel seu caràcter tècnic, pogueren aportar voluntàriament espais del seu temps laboral a organitzacions veïnals.

Article 17.- Drets de les organitzacions veïnals d'àmbit local.

Les corporacions locals, en aplicació de la seua autonomía, afavoriran el desenvolupament de les associacions veïnals, unions, federacions o confederacions, els facilitaran la més àmplia informació sobre les seues activitats i, dins de les seues possibilitats, l'ús dels mitjans públics, l'accés a mitjans materials i a les ajudes econòmiques per a la realització de les seues activitats i per fer front a les seues despeses de funcionament, i impulsaran la seua participació en la gestió de la Corporació en els termes del capítol IV "Informació i participació ciutadana" de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, Reguladora de les Bases del Règim Local i en els termes que estipule l'apartat 2n de l'article 69 del mateix capítol de la citada Llei.

Article 18.- Reglaments Locals.

En coherència amb l'article 17, les corporacions locals establiran reglaments de participació ciutadana en els quals es garantirà la presència de les associacions veïnals, a més d'altres entitats sense ànim de lucre que puguen representar sectorialment a la ciutadania.

Article 19.- Presència en els Consells Consultius i altres estructures participatives.

La legislació i reglaments de participació local, provincial i autonòmica recolliran la forma en què les associacions, federacions i confederacions veïnals participen en les estructures participatives dels ajuntaments, diputacions, ens metropolitans, consells comarcals, supracomarcals, provincials i autonòmics o en les que puguen ser creades, incloent els òrgans participatius de les pròpies empreses públiques de les institucions locals, comarcals, provincials i autonòmiques.

VALÈNCIA 24 D'OCTUBRE DE 2020